

1. הלל בכל יום:

טור או"ח סימן נא: ברוך שאמר וכו' צריך לאומרו בניגון ובנעימה כי הוא שיר נאה ונחמד.... ונתקנה ברכה זו משום הא דאיתא בפרק כל כתבי (ק"ח:) **יהא חלקי עם גומרי הלל בכל יום ומסקינן כי קאמר בפסוקי דזמרה.** ומאי ניהו תהלה לדוד עד כל הנשמה תהלל ק-ה. עכ"ל הטור

ומאי ניהו - הוא לשון הרי"ף וכו"כ הרמב"ם לעומתם רש"י כתב "פסוקי דזמרא - שני מזמורים של הלולים הללו את ה' מן השמים הללו ק-ל בקדשו" - ע"פ דברי הגמ' "יהי חלקי מגומרי הלל בכל יום".

2. סידור שבה לפני שמתפללים

במחזור ויטרי איתא: אומר רה"ע לא על צדקותינו עד ברוך שאמר וחותם מלך מהולל בתשבחות..... ואומר פסוקי דזמרא הודו לה' קראו בשמו. **דרש רבי שמלאי לעולם יסדיר אדם שבחו של הקב"ה ואחר כך יתפלל** (ברכות לב.) לפיכך תקנו חכמים פד"ז הודו לה' וכל המזמורים שלפניו (!) ולאחריו לפי שהם שבחו של מקום ואח"כ עומדים להתפלל. [דלא כפי' הרשב"א ועוד בסוגיא וכך משמע מרש"י ברכות לא. דקאי על ג' ראשונות]

3. להסיר מחשבות מטרידות ששותרים הכוונה בתפלה

רמב"ם הלכות תפלה פרק ד

(א) חמשה דברים מעכבין את התפלה אע"פ שחגיע זמנה: טהרת ידים, וכיסוי הערוה, וטהרת מקום התפלה, ודברים החופזים אותו, וכוונת חלב:

(ט) כיצד היא הכוונה, שיפנה לבו מכל המחשבות ויראה עצמו כאילו הוא עומד לפני השכינה. לפיכך צריך לישב מעט קודם התפלה כדי לכוון את לבו, ואחר כך יתפלל בנחת ובתחנונים. ולא יעשה תפלתו כמי שחיה נושא משוי משליכו והולך לו, לפיכך צריך לישב מעט אחר התפלה ואחר כך יפטר: חסידים הראשונים היו שוחזין שעה קודם התפלה ושעה אחר התפלה ומאריכין בתפלה שעה:

(יז) שכור אל יתפלל מפני שאין לו כוונה.....

(יח) **וכן אין עומדין להתפלל לא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש** >היפך כובד ראש שענינו ענוה ויראה - רבינו מנוח> ולא מתוך שיחה >פרש"י ליצנות - רבינו מנוח> ולא מתוך מריבה ולא מתוך כעס אלא מתוך דברי תורה - ולא מתוך דין וחלכה אף על פי שחם דברי תורה כדי שלא יהא לבו טרוד בהלכה - אלא מתוך דברי תורה שאין בה עיון כגון הלכות פסוקות:

הנני אומר כי בהתאם לכך תיקנו גם כן את קריאת פסוקי דזמרה בשחרית, ותהלה לדוד במנחה, לפני התפלה - אף כי אצל המדקדקים גם זו תפלה והרי כל תפלה זקוקה לכוונה.....

שם פרק ז יב

ושבחו חכמים, למי שקורא זמירות מספר תילים בכל יום, והן מתחילה לזיוד עד סוף הספר. וכבר נהגו העם לקרות פסוקים לפניהם ולאחריהם. ותקנו חכמים ברכה לפני הזמירות והיא ברוך שאמר וכו' וברכה לאחריהם והיא ישתבח וכו'. ואחר כך מברך על קרית שמע, וקורא קרית שמע:

פסוקי דזמרא הקדמה והכנה לתפלה.

"יהי כבוד' הקדמה והכנה לפסוקי דזמרא.

מומור ק"ד ל"א [ע"י לקמן בשם הרד"ק ז' פשטים]
*יהי כבוד ד' לעולם. *ישמח ד' במעשיו:

פתיחה של הלל מנצח: כאן פתיחה לגמירת הלל בכל יום.

ג' פסוקים: בקשה שכבוד שמים יחגלה....

א. ...בכל זמן - ינצח. ברכה זאת ממוך הכרת טובה

ב. ...ובכל חקום - יהללוהו. שבה הקרוב ענינו לשמחה. בא על ישועה. רד"ק

ג. "אין אנו מספיקים להודות ולברך את שמך". "רס הוא על כל מהלום שיהללוהו כל גוים, ועוד רס כבודו על השמים - כי אפילו השמים ונצחם לא ישיגו כבודו" - רד"ק

א. *יהי שם ד' מברך. מעתה ועד עולם:

ב. *ממזרח שמש עד מבואו. [יהי] מהלל שם ד':

ג. רם על כל גוים ד'. על השמים כבודו:

- מלך העבר -

ד' שמך לעולם. ד' זכרך לדור ודור:

[מלכ"ס: "שמך" - מלך הכרמל (יהי כבוד וגו'), "זכרך" - מלך

יניח מנצח (יהי שם ד' מנצח וגו'):]

- מלך ית' הכל מוכן לעמיד לבוא -

ד' בשמים הכין כסאו. ומלכותו בכל משלה:

- לעמיד לבוא -

*ישמחו השמים ותגל הארץ. ויאמרו בגוים ד' מלך:

ד' מלך. ד' מלך. *ד' ימלך לעולם ועד:

מומור י: למד ד' תעמד ברחוק תעלים לעתות בצרה וגו'

המומור הזה ... תפלה היא שימחל זה כל אדם שהוא בצרה מאיבו.

וכלל בו גם כן העושה שמחידן אומות העולם לעשות את ישראל

באדם, לפיכך אמר 'אבדו גוים מארצו'.... רד"ק

ד' מלך עולם ועד. אבדו גוים מארצו:

כשמעשה משפט ברשעים העושים ישראל בגלות, אז מהיה מלך עולם

ועד ואין מורה את פיו, כמו שאמר (זכריה יד, ט) והיה ה' למלך על כל

הארץ. ואז אבדו גוים מארצו ומשבו המלוכה לישראל: רד"ק

מומור לג: רגנו צדיקים וגו'

המומור הזה ... ציאר בו כי ה' מנהיג את עולמו בשני מיני הנהגות,

שהיא הטבעית המיוסדת על חקים קבועים בלתי משתנים, והנהגה

ההשקפית שהיא נהגת לפי מעשה בני אדם טוב או רע, ובאר ענין

ידיעה ה' וההשגחה, ובפרטות מן ההשגחה המיוסדת על יראי ה' ותשובי

שמו. הרב מלכ"ס

ד' הפיר עצת גוים. הניא מחשבות עמים:(מומור לג י)

אמר גוים כל' אפילו יהיו כל הגוים בעזה אחת ובהסכמה אחת, ה' יפר

עצתם, כמו שאמר (ישעיה מ, יז), כל הגוים כאין נגדו.

אז אמר, גוים כנגד מה שעמיד לזכור (פסוק יז) אשרי הגוי אשר ה'

אלקיו - כי שר הגוים נומנים הכח לאלהים אחרים. והוא המונס, ומהס,

והס הימדיים, אומרים כי אין השגחה וידיעה לק-ל כמעשה האדם, לפיכך

אמר, ה' הפיר עצת גוים. רד"ק

העצה היא המכלית הנרצה להעושה, והמחשבות הם האמצעים המובילים

אל המכלית, שחושב מחשבות אף יוציא למעשהו את העצה שהוא

המכלית, וה' יפיר עצת גוים - שהוא המכלית הנרצה אלס, וגם יניא

מחשבותיהם - שהם המחשבות הרצות והאמצעים שיכינו להפיק המכלית.

הרב מלכ"ס

רבות מחשבות בלב איש. ועצת ד' היא תקום: משלי יט כא
 עצת ד' לעולם תעמד. מחשבות לבו לדור ודור: מו' לג יא
 עמ' ה' - שהוא המכלית הנרצה אללו, היא מעמד לעולם - ולא יוכלו בני
 אדם לשנותו ע"י מחשבותיהם. וגם מחשבות לבו - שהם האמנעיים
 שהוא מכין אל עצמו, יעמדו לדור ודור. והמכלית הוא אחד כמו למשל
 המכלית הכללי שיעץ ה' בהשלמת כלל האנושי עד סוף כל הדורות, זה
 יעמוד לעולם בלי שינוי, והמחשבות שהם האמנעיים שיכין אל הפקם
 המכלית הכולל הם ישנתו לפי הדורות, ועו"א לדור ודור, כמו המיקון
 האחרון הכולל המוכן לצא באתרים הימים היא העצה הכללית בהנהגה
 והיא עומדת אללו לעולם בלי שינוי ואם יממהמה חכה לו, והאמנעיים
 מכין ה' ממיד לזה לפי הדורות דור דור, עד שכל המחדש בכל דור ודור
 כמו הגליות והגאולות והממורות שנעשו בכל הדורות כולם הם כחוליות
 הקצוות בשלשלת אחת אשר סוף השלשלת היא העצה הכללית העומדת
 אללו לעולם בלא שינוי:

כי הוא אמר ויהי. הוא צוה ויעמוד: מזמור לג ט
 [אם מרצה מפרש אותו על הענין שקדם, על בריאת העולם] אז על
 הענין הנא אחריו ה' הפיר עמ' גרס.
 אמר, כי הוא ברא את העולם, ובידו הכל, ואין כח באלים לשנות דעניני
 העולם ממה שהוא אמר וזהו להיות, כי כן יהיה ויעמוד ולא יוכל אדם
 לדחות גזירותיו הנאות עליו לא בכח ולא בעושר. ומה שיחשוב הוא
 לעשות בתחבולותיו, אם לא ירצה הק-ל, לא יהיה.

בגוד "מלך ה' לעולם א' ציון לור ודור" - ע"י ישעיה פ"ב
 ובגוד "בונה ירושלים ה'" - שבחי ירושלים את ד' הכלי א' ציון

כי בחר ד' בציון. אזה למושב לו: מזמ' קלג יג

בגוד וירם קרן לעמו כי רוצה ד' בעמו....

כי יעקב בחר לו ק-ה. ישראל לסגלתו: מזמ' קלה ד

מזמור צד: ק-ל נקמות ד' ק-ל נקמות הופיע
 מתפלל לקרב הגאולה ולקחת אז נקמה מן הרשעים, כי כן הצטיה בדברי
 הנביאים, כמו שאמר (מלאכי ג, יט), והיו כל זדים וכל עושי רשעה קש
 ולהט אותם היום הנא.

כי לא יפוש ד' עמו. ונחלתו לא יעזב: מזמור נד יד
 כי לא יפוש ה' עמו. כן ישראל אם הקצ"ה יסרם בגלות אל מחשבו כי
 נטשם, כי לא יטשם בגלות לעולם. ונחלתו לא יעזב, כי יצא זמן
 שיפקדם:

~~~~~

פסוקי פתיחה לתפלה דרחמי נינהו:

לפי הרמב"ם אומרים פסוקים אלה גם לפני תפלת מנחה בצבור, היחיד
 מתחיל עם מהלה לדוד [ע"י סו"פ ו' מתפלה ופט' ה' ח']
 לפני תפלת ערבית בצבור אומר והוא רחום וד' הושיעה בלבד.
 והוא רחום יכפר עון ולא ישחית. והרבה להשיב אפו.
 ולא יעיר כל חמתו:

*ד' הושיעה. המלה יעננו ביום קראנו:

אשרי יושבי ביתך. *עוד יהללנה פלת:

אשרי העם שפכה לו. אשרי העם שד' אלקיו:

רד"ק על תהילים פרק קד

(א) ברכי נפשי את ד', ד' אלקי גדלת מאד הוד והדר
 לבשת - זה המזמור מספר בו מעשה בראשית, וכי הכל
 עושה הק-ל ית' בחכמה לתיקון הבריאות. ואמר ברכי
 נפשי, כי אין בתחתונים מי שידע לברך אלא נפש האדם
 המשכלת. ואמר גדלת מאד, ממעשיך אנו מבינים
 ומכירים כי גדלת מאד. הוד והדר לבשת, כשבראת
 הגלגלים תחילה והם כמו לבוש הדר לך, ומהדרתם יכיר

אדם בטבעו עוצם הדרך וכבודך כי רב, כמו הלוש לבוש
 מלכות שיכיר האדם שאינו יודעו ממלבושו כי הוא מלך.....

(לא) יהי כבוד ד' לעולם ישמח ד' במעשיו - כשהשלים
 כל מעשה בראשית אמר זה, כמו שאמר בתורה ויורא
 אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. אמר: הכל
 מעשיו והם כבודו [נוכח פ"י הראב"ע] וישמח בהם, ואם ירצה
 ישחית הכל וישבו לתוהו ובוהו. וזהו שאמר 'המביט
 לארץ ותרעד'.

שם זה מתאים לכתובת keiaurit כיור fe ימי השבוע ביד
 צמ אשה בראשית - "אה רבה מעשיך ד' כולם בחכמה
 עשית וגו'" הכתוב לאמלה מ"ה" כבודי כאמור ק"ד

או פירושו: יהי כבוד ה' על זמן הגאולה. אמר: הנה הם
 הכל מעשיו וישמח בהן כאשר האדם עושה רצון הק-ל
 שהכל נברא בגללו, אז הוא שמח, ובעולם הזה פעמים
 עצב פעמים שמח, כמו בדור המבול שנאמר (שם ו, ו)
 ויתעצב אל לבו, וינחם ה', וכן בדור הפלגה ובאנשי סדום
 ועמורה ובדורות אחרים שהרעו מעשיהם לא שמח
 במעשיו. אבל בימות המשיח שכתוב בהן 'כי אז אהפוך
 על עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם
 אחד', וזה יהיה אחר שיכלו הרשעים מן העולם, כמו
 שכתוב 'והיו כל זדים וכל עושי רשעה קש ולהט אותם
 היום הבא', אז יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו,
 וזה יהיה אחר כלות הרשעים, והוא מה שאמר, המביט
 לארץ ותרעד.

שם זה מתאים לכתובת keiaurit כיור fe שבת מצד
 הכרת הנבראים לאילן - "הכל יורוך והכל יסבוך והכל
 יאמרו אין קדוש כד' הכל יראוך סלה..."

~~~~~

שמות פ"ג: ויאמר עוד אלקים אל משה, כה תאמר
 אל בני ישראל. יקו"ק אלקי אבותיכם אלקי אברהם
 אלקי יצחק ואלקי יעקב שלחני אליכם. זה שמי לעלם
 וזה זכרי לדור דר:

רש"י: זה [= יקו"ק] שמי לעלם - חסר וי"ו לומר העלימהו
 שלא יקרא ככתבו:

וזה זכרי - למדו היאך נקרא [= א"ד]. וכן דוד הוא אומר ה'
 שמך לעולם ה' זכרך לדור ודור:

שם - יהוה בורא עולם. מהוה הכל בחפץ ויכולת ראב"ז פ' יתרו
 זכרי - שהוא ארון הכל - הוא עשה שמים וארץ ו"ע עשיתן קנאת
 כל נברא אומר לו "אתה הארון fe - ואתי עבדך"

רמב"ן: וזה זכרי לדור דר - יחזור אל "אלקי אברהם אלקי
 יצחק ואלקי יעקב", כי לעולם לא ישכח ברית אבות, וכל
 הדורות כאשר יזכירו "אלקי אברהם יצחק ויעקב" ישמע ק-ל
 ויענם:

הרב מלבי"ם שמות ג טז

יש הבדל בין שם ובין זכר, שהשם מורה על שם העצמי,
 והזכר מורה על התארים שיתארו אותו לפי מעשים
 פרטים שעשה, ויש הבדל בין לעולם ובין לדור דור,
 שלעולם מציין הזמן התמידי הבלתי מתחלק, ולדור דור
 מציין הזמן המתחלק לפי הדורות,

וע"כ אמר ששם הראשון שהוא שם יקו"ק ואקי"ק
 שמורה על עצמותו והוא שמי העצמי זה לא ישתנה בשום
 דור והוא עומד לעולם בהנהגה קבועה בלתי משתנה, אבל
 זה זכרי שהוא שם אלקים שמורה על דבקות האלקית

במונהגים מאתו וצדיקי הדורות, זה משתנה לדור דור, שבכל דור ודור יש הנהגה חדשה וזוכרים את מעשיו באופן אחר כמ"ש **אלקי אברהם אלקי יצחק**, שבדור יצחק נשתנה ההנהגה האלקית ממה שהיה בימי אברהם ונקרא אלקי יצחק. וכן אמר דוד "ה' שמך לעולם ה' זכרך לדור ודור".

דניאל פרק ג (לא) **נְבוּכַדְנֶצַּר מֶלֶכָא לְכָל עַמְמֵי אַמְיָא וְלִשְׁנֵי דִי דָאֲרִין [דִּירִין] בְּכָל אַרְעָא שְׁלַמְכוֹן יִשְׁנָא: (לב) אֲתֵיָא וְתַמְתֵּיָא דִי עֲבַד עַמֵּי אֱלָקָא עֲלִיָּא [עֲלָאָה] שְׁפֵר קְרָמִי לְהַחְיֵיה: (לג) אֲתוּהִי כְּמָה רְבֵרְבִין וְתַמְהוּהִי כְּמָה תְּקִיפִין מַלְכוּתָהּ מַלְכוּת עֲלָם וְשְׁלַטְנָה עַם דֵּר וְדֵר:**

מלבי"ם: **אתוהי כמה רברבין** - האותות שיעשה שעל ידם יכירו כי הוא מנהיג הטבע וכי הכל נעשה ע"י השגחתו, הם גדולים, שהגדולים תיוחס להנהגת ה' ע"י סבות ומסובבי הטבע, כמ"ש בפי' הקל-הגדול ששם גדול מציין שהוא הסבה הראשונה והאחרונה לכל הדברים. **תמהוהי כמה תקיפין** - אולם הנפלאות והמופתים שבם ישנה סדר הטבע הם תקיפים, ששידוד הטבע יתיחס אל הגבורה והתוקף ומצד זה נקרא הקל-הגבור.

ומפרש נגד אתוהי כמה רברבין **מלכותיה מלכות עלם** - ונגד תמהוהי כמה תקיפין, אמר **ושלטניה עם דור ודור** - שכבר בארתי בפי' תהלות במ"ש **מלכותך מלכות כל עולמים וממשלתך בכל דור ודור** שהמלכות יורה ע"מ שמולך לפי סדר הטבע, והממשלה מורה על מה שמשנה את הטבע ומושל בכח כחפצו, שהמלוכה היא בהסכמת העם והממשלה הוא ביד חזקה.

ויש הבדל בין **לעולם** ובין **לדור ודור**, שלעולם הוא הזמן הנצחי הבלתי מתחלק, ולדור ודור הוא הזמן הנצחי המתחלק לשני דורות,

ואמר ה' **שמך לעולם ה' זכרך לדור ודור**, שהשם מורה על הנהגה הקבועה הסדורה מששת ימי בראשית, והיא קיימת לעולם מבלי הפסק, והזכר מורה על הנפלאות שיעשה לפעמים כדי שיזכרו מעשיו וגבורותיו, וזה אינו מתמיד לעולם רק משתנה לפי דור ודור כפי הצורך בזמן פרטי, וע"כ אמר על המלוכה מלכות עלם, ועל השלטנות והממשלה בשידוד הטבע אמר עד דור ודור:

ראב"ע תהילים קלה

(יג) ה' - אחר שהזכיר אלה השתים הראיות [על כי גדול ד' ואדונינו, דהיינו 'כל אשר חפץ ד' עשה בשמים ובארץ וגו' ואותות ומופתים ששלח בתוככי מצרים] אמר על כן **שמך לעולם** עומד - וזה השם נודע לישראל לבדו, ועליו הוא נקרא. והוא יעמוד, כי השם יעמידנו. ואם עבר על ישראל רע, עוד ישוב כשהיה. על כן **כי ידין** כאשר דן עמו מיד פרעה, **ועל עבדיו יתנחם** - דרך משל. וכאשר יקח השם דין עמו מיד הגוים לא יצילום עצביהם כמו אלהי מצרים שעשה השם בהם שפטים:

~~~~~

בתפלות שבת ד' פעמים (פעמיים בפסוקי דזמרא):
נשמת כל חי תברך את **שמך** ד' אלקינו.
ורוח כל בשר תפאר ותרום **זכרך** מלכנו...

שמך ד' אלקינו יתקדש.

וזכרך מלכנו יתפאר.

בשמים ממעל ועל הארץ מתחת:

~~~~~